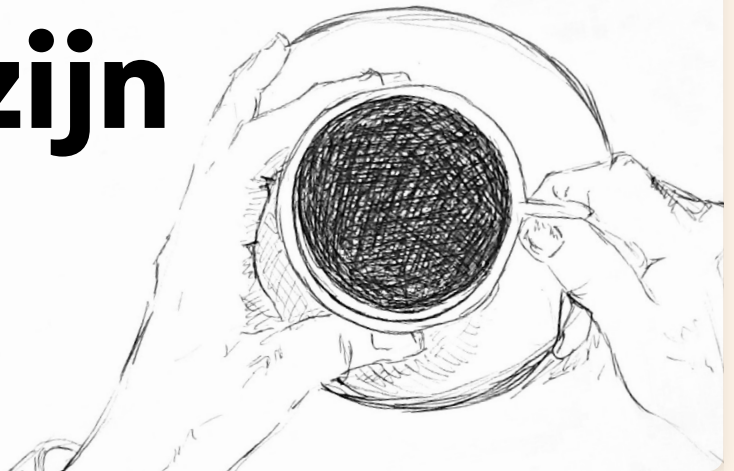

**Zingeving
is en blijft
onderdeel
van een
goed leven**

**Laten we
welzijn**

Uitgave: Hogeschool Windesheim, Zwolle, 2022

Illustraties: Judith Mulder

Samenwerkingspartijen:

- + Saam Welzijn Dalfsen
- + WijZ Welzijn Zwolle
- + Welzijn MensenWerk Meppel
- + Sterker Sociaal Werk Nijmegen
- + Netwerk Palliatieve Zorg Drenthe–Steenwijkerland
- + Netwerk Palliatieve Zorg IJssel–Vecht
- + Netwerk Palliatieve Zorg Zuid–Gelderland
- + Hogeschool Windesheim Zwolle

Deze agenda is een product dat is voortgekomen uit ervaringen en resultaten van het actieonderzoek ZINSITIEF: sensitief voor zingeving in sociaal werk. Het is bedoeld ter inspiratie en als handvat voor sociaal werkers om expliciet met zingeving aan de slag te gaan en het thema te agenderen. De agenda start met een kort overzicht van wat zingeving behelst. Vervolgens worden per maand stappen beschreven om zingeving expliciet op de agenda te krijgen en te behouden, met suggesties hoe dit aan te pakken. Uitgebreidere tips en hulpmiddelen zijn als 'bijlagen' per maand te vinden verderop in de agenda.

Het actieonderzoek ZINSITIEF werd mogelijk gemaakt vanuit het programma Zingeving en Geestelijke verzorging van ZonMw (projectnummer 10050011910002).

In deze zingenda...

Jaarplanning

**ZIN in een gesprek;
waar hebben we het
over?**

Hulpmiddelen voor een
gesprek

... zingeving op de agenda krijgen én houden, hoe?

Een stappenplan per maand...
...met tips en tools als bijlagen verderop in de agenda.

Januari

**Bewust van eigen
zingeving**
Werkwijzen voor
zelfreflectie

Februari

**Zingeving herkennen
bij anderen**
Het concreet maken
van het abstracte
begrip zingeving

Maart

Kennis over zingeving
Informatief leren

April

Gesprekstechnieken
Ondersteuning om
vaardigheden te
vergroten

Mei

**Integratie in dagelijks
werk**
Aanknopingspunten
binnen reguliere
werkzaamheden

Juni

**Samenwerking met
vrijwilligers**
Diversiteit in (rollen)
vrijwilligers en
samenwerking

Juli

**Samenwerking met
andere professionals**
Modellen en
werkwijzen voor
interdisciplinaire
samenwerking

Augustus

**Door-ontwikkelen
professionaliteit:
jezelf, team,
organisatie, beroep**
Intervisie

September

Aanbod voor burgers
Co-creëren en
evalueren

Oktober

**Zichtbaarheid
zingeving**
Communicatie,
ontmoeting,
samenwerking

November

**Op de agenda houden
binnen je organisatie**
(Laagdrempelige)
integratie in het werk

December

**Op de agenda zetten
buiten je organisatie**
Activiteiten en
projecten

Zin in een gesprek (zie ook: p24–27)

+ Zingevingbehoeften

Alle mensen hebben behoefte aan:

- verbinding met een waardevol doel in de toekomst (*doelgerichtheid*)
 - het eigen handelen en leven te zien als goed (*morele rechtvaardiging*)
 - positieve zelfwaardering en herkenning (*eigenwaarde*)
 - zeggenschap, invloed en handelen naar eigen inzicht (*competentie*)
 - verklaren, orde en coherentie (*begrijpelijkheid*)
 - verbinding, contact, ergens bij horen (*verbondenheid*)
 - het overstijgen van het zelf, deel uitmaken van iets groters (*transcendentie*)
- Hoe de behoefte wordt vervuld verschilt van mens tot mens. Wanneer behoeften niet vervuld worden, kunnen zingeving gerelateerde vragen ontstaan.

+ Zingevingbronnen

- Zelf
- Anderen, sociale contacten
- Omgeving
- Leven, activiteiten (invulling van de dag)

+ Zingevingvragen

- Zingevingvragen kunnen per levensfase en/of naar aanleiding van een bepaalde levensgebeurtenis verschillen, daar hangt geen leeftijd aan. Bij het ouder worden kunnen vragen zich duidelijker aandienen. Vragen kunnen ontstaan door bijvoorbeeld:
- verlies en (vastgelopen) rouw
 - ziekte en/of behandeling, (toenemende) kwetsbaarheid en afhankelijkheid
 - sterven en dood (w.o. euthanasie, zin van het bestaan, angst voor toekomst)
 - relaties(breuken), sociale contacten, eenzaamheid
 - gemaakte levenskeuzes, balans opmaken
 - pensionering (daginvulling en veranderende rol in maatschappij)
 - (gedwongen) verhuizing

+ Zingeving in gesprekken

Zingevingvragen kunnen zich uiten in zowel verbale als non-verbale communicatie, in fysieke klachten, gedrag en/of gevoelens. Denk aan boosheid, frustratie, dingen die dwars zitten, kortaf reageren, ergernissen, ruzie maken, kort lontje hebben. Ook kunnen mensen zorgen of dilemma's naar voren brengen in gesprekken. Over het algemeen lijken (oudere) mensen goed te willen praten over zingeving gerelateerde vragen/thema's, maar zijn er diverse drempels om het expliciet aan de orde te stellen.

Waar hebben we het over?

+ Zingevingbehoeften

Vragen kunnen gerelateerd zijn aan onvervulde behoeften op het gebied van:

- toekomstperspectief, iets (willen) doorgeven aan volgende generatie
 - emoties en gevoelens, keuzes en grenzen
 - identiteit, gezien/erkend/gewaardeerd worden
 - controle, invloed en regie op eigen leven, autonomie
 - acceptatie
 - eenzaamheid, relaties, (betekenisvolle) sociale contacten, ertoe doen
 - levensbeschouwing/geloof
- Niet iedereen zal dit bewust en letterlijk zo (kunnen) benoemen, maar met een beetje hulp wel herkennen.

+ Zingevingbronnen

- Identiteit, levensverhaal/-doelen, (succes in) persoonlijke ontwikkeling, gezondheid
- Naasten (familie, vrienden, burens), professionals, huisdieren, geloof, liefde
- Huis, media, kunst, natuur, bezit, veiligheid
- (Maatschappelijke) participatie, (vrijwilligers)werk, een nieuwe dag meemaken

+ Zingevingvragen

- Zingevingvragen zullen niet door iedereen bewust en letterlijk gesteld (kunnen) worden, wat vraagt om luisteren, doorvragen en misschien helpen formuleren.
- Hoe kan ik iets doen voor een ander?
 - Hoe krijg ik vrede na het overlijden van mijn man? Waarom moest hij zo lijden?
 - Hoe kom ik de dagen door (tijdens de coronapandemie, na overlijden vrouw)?
 - Hoe ga ik ermee om dat ik niet meer zo gemakkelijk praat en me minder herinner?
 - Wat heb ik te bieden, wie heeft mij nog nodig? Hoe ga ik met verlies om?
 - Ik had mijn leven anders voorgesteld dan het nu is, als mantelzorger van mijn vrouw met dementie, hoe geef ik dat een plekje?

+ Zingeving in gesprekken

Veel mensen hebben best zin in een gesprek over zingeving gerelateerde onderwerpen, al kan het misschien beter niet zingeving genoemd worden. Een gesprek over zingeving gerelateerde vragen kan het volgende opleveren, o.a.:

- Bewustwording, herkenning, duiding, tevredenheid en berusting
- Met een andere blik naar levensgebeurtenissen/problemen kijken
- Op andere ideeën komen, zingevingbronnen (opnieuw) aanboren

Jaarplanner

	januari	februari	maart	april	mei	juni
1	Familiedag		Dag tegen discriminatie		Dag van de arbeid	Dag van de kinderen
2	Dag van je ex					
3			Boekendag			
4	Hypnosedag	Kankerdag	Gebedsdag			
5				Dag van de ervaringsdeskundige	Bevrijdingsdag	
6	Oorlogswezendag					
7				Gezondheidsdag		
8			Vrouwendag		Dag van het levenslied	
9						
10			Wreedheidsdag			
11		Ziekendag		Dag van de goede daad		Dag van de muziek
12						
13		Dag van het Huwelijk	Delierdag	Dag van roze		
14		Valentijnsdag				
15	Tulpendag				Dag van de zorg	Dag tegen ouderenmisbruik
16	Religiedag			Dag van de stem		
17	Blue Monday	Doe vriendelijk-dag				Dag van het werkplezier
18			Dag van het erfrecht		Plantendag	
19			Vriendinnendag			
20			Dag van het geluk			
21	Dag van taal, kunsten en cultuur	Dag van de moedertaal	Dag van het bos			
22		Denkdag	Waterdag	Dag van de aarde		
23			Dag van de meteorologie			Dag van de weduwe
24			Dag van het familierecht		Dag van aandacht voor sterven	
25						Dag van levensvragen
26			Dag in paars			
27			Dag van het theater		Burendag	
28						
29						
30						
31						

Op deze jaarkalender staan 'dagen-van...'; een mogelijke inspiratiebron voor gesprek over denkbare zingevingsthema's.

	juli	augustus	september	oktober	november	december
				Dag van de ouderen		1
				Wandeldag	Allerzielen	2
						Dag van de mindervaliden
				Dierendag		4
					Dag van de liefdadigheid	Natuur-werkdag
		Vriendschapsdag				6
						Dag van de vrijwilliger
	Onthullingsdag			Dag van de palliatieve zorg		8
			Dag van de scheiding			9
				Dag van de mentale gezondheid	Dag van de mantelzorg	10
						11
		Dag van de jeugd				12
				Dag van het zicht		13
						14
				Dag van de trage weg		15
					Trouw-aan-jezelf-dag	16
						17
					Dag van de ondernemer	Dag van de migrant
		Dag van de fotografie			Dag van de man	19
					Dag van het kind	20
			Alzheimerdag			21
						22
						23
				Burendag	Ontwikkelingsdag	24
				Hulpverlenersdag		25
						26
						27
						28
			Dag van het hart			29
	Dag van de vriendschap		Broer- en zusdag	Dag van de stilte		30
				Bespaardag		31

De maand om bewust te worden van je eigen zingeving

Week	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
1	Dialogo sessie			Lunch	
2				Lunch	
3				Lunch GV	
4				Lunch	
5	Dialogo sessie			Lunch	

Zingeving gerelateerde vragen herkennen en het gesprek erover aangaan lukt beter wanneer je je bewust bent van je eigen zingeving en de waarde daarvan voor jezelf. Wat hierbij kan helpen is om hierover met collega's te praten, via bijvoorbeeld:

- + Dialogosessies (p28)
- + Lunch sessies

Deze sessies kunnen (be)geleid worden door een geestelijk verzorger en/of een 'aandachtsvelder' zingeving binnen je organisatie.

De maand om zingeving bij anderen (nog beter) te leren herkennen

Week	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
1		Casus bespreking			
2			Artikel vakblad lezen		
3		Casus bespreking			
4				Boek Zingeving in Zorg en Welzijn lezen	
5		Casus bespreking			

Zingeving gerelateerde vragen herkennen en het gesprek erover aangaan lukt beter wanneer je je bewust bent van vragen die mogelijk kunnen spelen, bij verschillende groepen en verschillende (levens)situaties. Wat hierbij kan helpen is om hierover met collega's te praten, via bijvoorbeeld:

- + Casusbesprekingen (p29)
- + Lezen van boeken/verhalen

Casusbesprekingen kunnen (be)geleid worden door een geestelijk verzorger en/of een 'aandachtsvelder' zingeving binnen je organisatie.

De maand om meer kennis op te doen over zingeving

Week	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
1	BPSW	Sociaal Werk Nederland			
2			Agora	Palliaweb	
3		Centrum voor Levensvragen	KBO-PCOB		
4				e-learning	
5		Training/workshop			

Na januari en februari ben je hopelijk geïnspireerd om meer kennis op te doen over zingeving. Dit kan op allerlei manieren. Denk aan: workshops, e-learnings, zelfstudie, of trainingen; individueel, met je eigen team of in een externe groep; iemand intern uitnodigen of zelf ergens extern aansluiten, binnen sociaal werk of bestaande kennis elders (bv. zorg). Onderzoek mogelijkheden via:

- + Beroepsvereniging van professionals in sociaal werk (**BPSW**)
- + Brancheorganisatie sociaal werk (**Sociaal Werk Nederland**)
- + Centra voor Levensvragen en www.geestelijkeverzorging.nl
- + Agora en Palliaweb

De maand om gespreksvaardigheden te vergroten

Week	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
1	Zingevende gespreksvoering				
2					
3			coaching-on-the-job door GV		
4				Meelopen met GV	
5					

Je bent zelf een belangrijk instrument, met name door de vaardigheden die je hebt t.a.v. gesprekstechnieken. Hierin kun je mogelijk wat onzeker zijn als het gaat om 'zingevingsgesprekken'. Wil je weten of je het goed doet en waar eventueel ruimte zit voor ontwikkeling? Er zijn verschillende vormen voor vaardigheidstraining mogelijk. Overweeg om hierin samen te werken met een geestelijk verzorger via bijvoorbeeld:

- + Workshops/training zingevende gespreksvoering
- + Coaching-on-the-job door een geestelijk verzorger
- + Meelopen met een geestelijk verzorger

De maand om aandacht voor zingeving te integreren in je dagelijks werk

Week	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
1	Beroeps-competentie-profiel				
2			Positieve gezondheid		
3				Huis bezoeken	
4	verkennen + afstemming organisatie-aanbod/projecten	Welzijn op recept	Rouw- en verliesproject	Mantelzorg ondersteuning	Buurtkamer voor mensen met dementie
5					gespreks-technieken

Aandacht voor zingeving zou niet als éxtra moeten voelen; het is onderdeel van het vak van de sociaal werker én voor veel vrijwilligers een drijfveer om vrijwilligerswerk te doen.

Verken en expliciteer:

- + hoe aandacht voor zingeving basis is van je werk (**competentieprofiel**);
- + hoe aandacht voor zingeving een rol speelt in huidige visie op gezondheid, zorg en welzijn (o.a. **Positieve Gezondheid**);
- + hoe aandacht voor zingeving terugkomt in (preventieve) huisbezoeken en inloop-activiteiten, en andere 'productgroepen' binnen de organisatie zoals een 'rouw en verlies'-project, huisbezoek-project, en 'welzijn op recept', en systemen zoals intake-formulieren.

De maand om samenwerking met vrijwilligers te verkennen

Week	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
1	COiL; Centrum Ontmoeting in Levensvragen				
2		KBO-PCOB			
3				Huis bezoeken	
4			Vrijwilligers pool Centrum voor Levensvragen		
5					Groeps-begeleiding

Vrijwilligers spelen een belangrijke rol in welzijnswerk en geestelijke verzorging. Neem deze maand de tijd om de diversiteit aan (rollen van) vrijwilligers en samenwerkingsopties te onderzoeken, en wat dit betekent voor wat je vraagt aan/van vrijwilligers en welke ondersteuning daarvoor nodig is als het gaat om aandacht voor en ondersteuning bij zingeving gerelateerde vragen. Er is onder vrijwilligers namelijk grote variatie aan:

- + competenties en behoeften t.a.v. (ondersteuning bij) zingeving;
- + de ruimte voor expliciete aandacht voor zingeving in type vrijwilligerswerk; individuele contacten in huisbezoeken of ondersteuning bij groepsbijeenkomsten, éénmalige of langdurige contacten.

De maand om samenwerking met andere professionals op te zoeken

Week	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
1	ABC-model				
2		Sociale kaart zingeving			
3			MDO		
4				Collegiale consultatie GV	
5					Centrum voor Levensvragen

Van elke professional in zorg en welzijn wordt verwacht dat hij/zij tenminste aandacht heeft voor zingevingsaspecten in het leven van hun cliënten, zo mogelijk een stukje begeleiding, en indien nodig weet waar expertise te vinden is wanneer begeleiding niet volstaat (crisis).

Afstemming van wie wat doet t.a.v. zingeving is daarom wenselijk. Dit kan via:

- + Verkennen van het **'ABC-model'**; aandacht, begeleiding, crisis;
- + Sociale kaart t.a.v. zingeving kennen (en evt. lokaal maken);
- + Agenderen zingeving in MDO's – multidisciplinaire overlegstructuren – waarbij het wenselijk is dat een geestelijk verzorger 'lid' is van het MDO;
- + Collegiale consultatie, bijvoorbeeld via een Centrum voor Levensvragen.

De maand om professionaliteit t.a.v. zingeving verder door te ontwikkelen

Week	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
1		Leefgebied zingeving			
2			Intervisie		
3			Beleidsplan		
4			Intervisie		
5					

Flinke stappen zijn gemaakt om zingeving op de kaart te zetten. Nu vraagt het om verdere doorontwikkeling van de professionaliteit, van iedere individuele professional, het team, de organisatie en het beroep. Daarvoor is wenselijk:

- + Reflectie op gevraagde competenties in het beroepscompetentieprofiel van sociaal werk, specifiek het leefgebied zingeving; (p40)
- + Reflectie op beleidsplannen; hoe zit aandacht voor zingeving daarin en hoe vertaalt dit zich concreet naar het werk, het team, de organisatie en cliënten of inwoners in het algemeen?

Advies: organiseer **periodieke intervisie** waarin **structureel** en **gezamenlijk** gereflecteerd wordt op zingeving.

De maand om het welzijnsaanbod voor burgers onder de loep te nemen

Week	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
1			Buurtkamer themagesprek		
2	Deel de Dag				
3			Studiegroep zingeving	Klankbord- groep	
4		Power			Thema lezing
5			Senioren coach		

Wat merkt 'de burger' van alle aandacht voor zingeving? Wat is daarvan impliciet en wat expliciet verweven in het welzijnsaanbod? Wat weet jij als professional hiervan, en wat weten cliënten of burgers hiervan? Wat kun je zelf (vanuit je organisatie) bieden, en waar kun je naar verwijzen? Suggesties:

- + Nodig burgers uit om deel te nemen aan een klankbordgroep; reflecteer, co-creëer en evalueer met hen;
- + Breng de sociale kaart ten aanzien van zingeving in beeld;
- + Ontwikkel het bestaande aanbod door en desgewenst nieuwe projecten.

De **taal** is belangrijk voor wie je aanspreekt; sommige mensen willen expliciet bezig zijn met zingeving, maar de meerderheid niet.

De maand om aandacht voor zingeving zichtbaarheid te geven

Week	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
1		Website aanpassen			
2	Podcast				
3				MDO	
4			GV training		
5					

Om aandacht voor zingeving bewust en expliciet te blijven agenderen, helpt het om aandacht te besteden aan de zichtbaarheid ervan. Voor zowel burgers of cliënten en professionals. Dat kun je doen via bijvoorbeeld:

- + **Communicatie-uitingen:** website, artikeltjes, folders, radio-interview, podcasts;
- + **Ontmoetingen:** via bestaande overlegstructuren zoals wijk-MDO's;
- + **Samenwerking:** trainingen met geestelijk verzorgers of andere experts;

Probeer hiervoor een structuur te vinden waardoor dit zo periodiek en persoonsonafhankelijk mogelijk kan blijven doorgaan, om het niet van het toeval of van een persoon af te laten hangen of aandacht voor zingeving in het vizier blijft.

De maand om na te denken hoe zingeving in de organisatie op de agenda blijft

Week	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
1		Student opdracht			
2			Intervisie		
3					
4	Casus- bespreking				
5				Aandachts- velder zingeving	

Na het doorlopen van voorgaande maanden is er erg veel geleerd en in beweging gezet. Hopelijk is het geen 'project', met een eind. Deze agenda loopt af. Hoe houd je zingeving op de interne agenda? Mogelijkheden zijn:

- + Creëer een doorlopende thema-lijn voor studentenopdrachten;
- + Bevraag elkaar tijdens casusbesprekingen op het aspect zingeving;
- + Ontwikkel een intervisie-agenda waarin zingeving een standaard onderdeel is, en zoek/train de intervisieleider voor passende begeleiding;
- + Iedereen zou aandacht moeten hebben voor zingeving, maar misschien kan één van de collega's zingeving, (ook) expliciet in diens portefeuille hebben; een **'aandachtsvelder zingeving?'**

De maand om zingeving buiten de organisatie op de agenda te zetten

Week	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
1	Lezing burgers				
2			Subsidie aanvragen		
3				Podcast	
4		Webinar			
5					

Wil je meer doen, voor burgers en met andere samenwerkingspartners, om aandacht voor zingeving op het netvlies te houden en te vergroten? Kijk of je zingeving op agenda's van anderen kunt krijgen. Bijvoorbeeld door:

- + Lezingen te geven of podcasts te maken;
- + Thema-middagen of webinars te organiseren;
- + Subsidies voor nieuwe projecten te verwerven, om speelruimte te krijgen voor verdere ontwikkeling en experimenteeruimte voor integratie van aandacht voor zingeving in het welzijnsaanbod en interdisciplinaire samenwerking.

Dit kan helpen om krachten te bundelen, en gesprekken op gang te houden.

Notities

**Zingeving is datgene
wat we doen en ervaren
waardoor ons leven
betekenis krijgt.**

Notities

**Zingeving wordt acut
wanneer je op een
kruispunt
in je leven staat.**

ZIN in een gesprek

+ Hoe herken je zingeving gerelateerde vragen in een gesprek?

Hulpmiddelen

Er zijn diverse manieren en hulpmiddelen om in een gesprek zingeving gerelateerde vraagstukken te herkennen. Hulpmiddelen kunnen helpen om:

- + Zingevingaspecten expliciet te behandelen (gespreksmiddel);
- + Het je eigen te maken om aandacht voor zingeving te hebben (leermiddel);
- + Jezelf en/of een ander een spiegel voor te houden (zelfreflectie en bewustwording).

Uiteindelijk ben je wel zelf 'het instrument'. Wat hoor je, wat vraag je, wat zie je, wat merk je op, wat voel je, en wat doe je daarmee?

Positieve gezondheid

Het [spinnenweb](#) van Positieve Gezondheid biedt onderwerpen om vragen over te stellen. Deze kunnen al geformuleerd zijn, maar je kunt er ook varianten op bedenken. Bijvoorbeeld: Heeft u 's morgens zin in de dag? Waar staat u voor op? Waar haalt u plezier uit? Maar ook: als u het woord levenslust leest, wat roept dit bij u op? Wat betekent 'levenslust' voor u?

Gespreksthema's

Veel mensen voelen zich niet aangesproken door het woord zingeving. Het werkt beter om over een thema te praten dat mensen raakt. Zowel in individuele gesprekken als in groepsbijeenkomsten kun je thema's aansnijden. Soms heb je al een idee door het doel van je bezoek – bijvoorbeeld als je komt bij iemand die een partner heeft verloren – en soms is het nog heel open door een minder doelgerichte ontmoeting (bijvoorbeeld preventief/ outreachend huisbezoek). Je kunt zelf een thema kiezen of mensen het thema laten bepalen. Denk voor een opstapje in het gesprek aan bijvoorbeeld:

- + **Voorwerpen** of **foto's** in iemands huis; zelf vragen stellen of iemand vragen om iets uit te kiezen dat veel voor hem/haar betekent.
- + **Gesprekskaarten** met foto's en/of tekst; er bestaan kaartensets met foto's en/of vragen om een gesprek te starten, algemeen en ook specifiek voor bepaalde doelgroepen zoals mensen in armoede en kinderpalliatieve zorg.

+ Hoe ondersteun je iemand met zingeving gerelateerde vragen in een gesprek?

Gespreksvoering

Het kan zwaar voelen om zingeving gerelateerde gesprekken expliciet te voeren. Het (voormalig) expertisenetwerk levensvragen en ouderen geeft [tips](#) over:

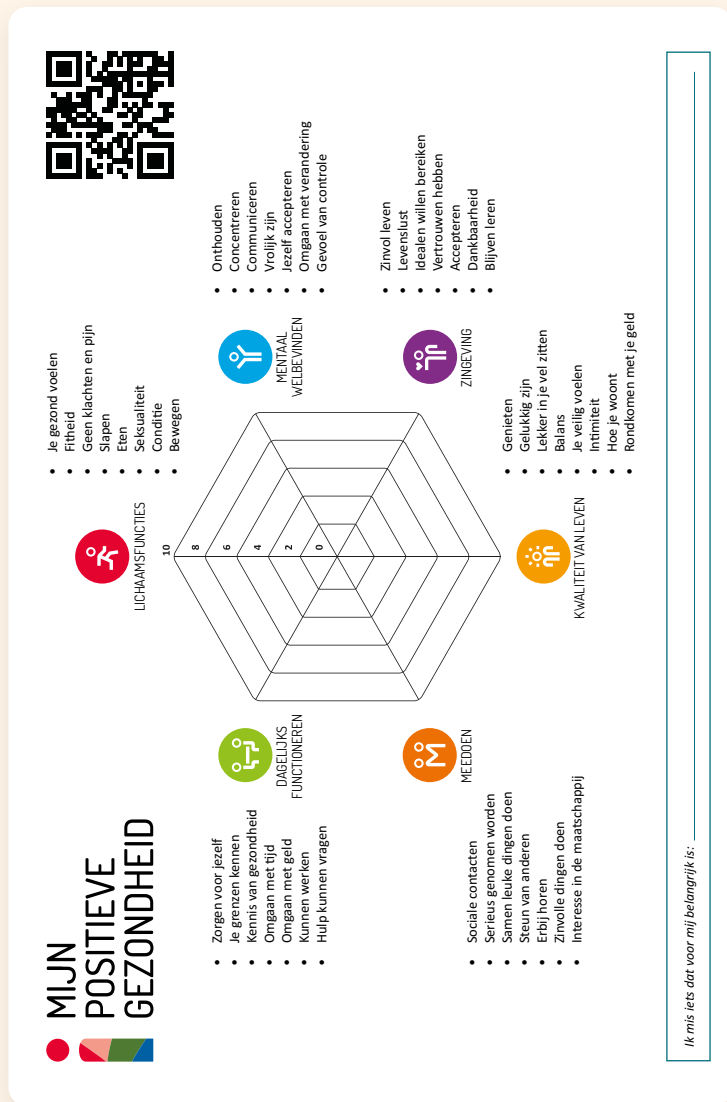
- + Wat zijn goede vragen om te stellen?
- + Hoe luister je?
- + Hoe reageer je op iemands verhaal?
- + Wat zijn (doorverwijs)opties bij complexe gesprekken?

Het thema zingeving is niet zwaar of moeilijk, en ook niet automatisch gelinkt aan geloofs-vragen, maar het is normaal. Net zoals we veerkracht, voldoening, plezier ook gewone woorden vinden.

Je kunt ook iets achterlaten bij een burger/cliënt om hem/haar zelf het initiatief te geven om met een professional/geestelijk verzorger in gesprek te gaan, bv. een [artikel](#) dat in het KBO-PCOB magazine heeft gestaan in dec/jan 2020/21.

Positieve gezondheid

Let op: in elk van de 6 thema's kunnen zingeving gerelateerde vraagstukken verweven zijn.
Bijvoorbeeld: wat betekent het om niet meer te (kunnen) werken?

Gesprekskaarten

Let op: er bestaat een variatie aan kaartensets, voor verschillende doeleinden en doelgroepen. Kijk wat past in jouw situatie. Misschien kun/wil je zelf een set samenstellen. Ter inspiratie staan hieronder een aantal voorbeelden/vindplaatsen van gesprekskaarten.

Kennisinstututen

+ Zorg voor Beter: materiële welbevinden en levensvragen, waaronder: inspiratiekaarten Welbevinden via Vilans, te gebruiken voor (groeps)gesprekken met burgers/cliënten en hun naasten en (groeps)gesprekken met collega's/vrijwilligers.

Onderzoek

+ Hogeschool Rotterdam: Linking-Zin
Vanuit het onderzoek Linking-Zin is een kaartenset ontwikkeld om sensitief te worden voor zingeving bij mensen met armoedeproblematiek en het gesprek aan te gaan. Na introductie van de kaartenset in een bijbehorende workshop, zijn de kaarten te gebruiken in casuïstiekbesprekingen, intervisie en gesprekken met burgers/cliënten.

Training en coaching

+ Geestelijk verzorgers, (loopbaan) coaches en anderen.
Diverse professionals hebben (eigen) materialen om gesprekken te voeren. Googlen op inspiratiekaarten, kaarten levensvragen, etc. levert al een boel op. Je komt bijvoorbeeld uit op: www.vindplaatszingeving.nl.

Kijk vooral wat bij jezelf past. Een laagdrempelige 'kletsplot' uit de winkel kan bijvoorbeeld ook.

Dialogsessies met zingeving als kernthema

Waarom?

Vanuit eigen ervaring kun je en beter gevoel krijgen wat zingeving voor jezelf betekent, wat het makkelijker maakt om er met anderen over te praten en het bij anderen te herkennen. Dialogsessies waarin mensen elkaar ontmoeten rondom thema's in de eigen zingeving kunnen hierbij helpen. Zowel voor sociaal werkers als voor vrijwilligers.

Hoe?

Het uitgangspunt van dialogsessies is ieders eigen ervaring en biografie. Dialogsessies kunnen begeleid worden door een collega sociaal werker met 'feeling' voor het thema, eventueel i.s.m. een geestelijk verzorger. Een mogelijke opzet kan zijn:

1. Verwachtingen in kaart brengen
 - a. Wat zijn bij aanvang al **vragen** van sociaal werkers/vrijwilligers?
 - b. **Beeldvorming** over **thema**: gaat het over kerk?
 - c. **Doel**: hoe is zingeving te herkennen en wat kunnen wij doen?
2. Kader schetsen (toelichting door begeleider); in welk licht wordt deze dialogsessie georganiseerd?
3. Gesprek
 - a. Wat zijn jouw beelden over zingeving? (schrijf of teken het)
 - b. Wat zijn voorbeelden van een anker voor jou?

Tips:

- + Wek eerst laagdrempelig belangstelling op in een lunchbijeenkomst
- + Zie de sessie niet als eenmalige activiteit; kijk welke (behoefte aan) training er uit voort kan komen
- + Betrek een geestelijk verzorger in voorbereiding en/of uitvoer en/of na-traject voor scholing

Casusbespreking

Waarom?

Casusbesprekingen helpen om het abstracte begrip zingeving meer concreet te maken. Door casusbesprekingen wordt duidelijker waar leervragen van jezelf en andere collega-welzijnswerkers en vrijwilligers zitten, en kunnen grenzen beter verkend worden t.a.v. grenzen in het herkennen en ondersteunen bij zingeving gerelateerde vragen.

Hoe?

Casusbesprekingen kunnen in allerlei varianten voorkomen; van kort en ongestructureerd tussen twee collega's tot wat langer en gestructureerd volgens een format in een team-overleg. Voor een gestructureerde casusbespreking kun je gebruik maken van **gespreksmethodieken** voor **moreel beraad**. Voor een korter ongestructureerd overleg kun je een aantal **hulpvragen** bedenken, bijvoorbeeld:

- + Wat zie je in de casus als zingeving? (thema's, vragen)
- + Hoe herken je deze in het gesprek? (signalen, woorden)
- + In hoeverre zou op dit gesprek een vervolg kunnen of moeten komen? (ondersteunen, zingevingsbronnen)

Lees ter inspiratie de casussen op de volgende pagina, en probeer antwoord te vinden op deze drie vragen.

Tips:

- + Neem er regelmatig bewust en expliciet tijd voor, plan het in
- + Integreer het in bestaande werkstructuren: intervisie, werkoverleg, MDO
- + Doe het op verschillende manieren: tussen 2 collega's, in het team, in MDO
- + Nodig periodiek een geestelijk verzorger uit voor een ander perspectief

Voorbeeldcasus

Op verzoek van haar dochter bezoekt een ouderenadviseur mevrouw Millens (84 jaar), die sinds een paar maanden weduwe is. Haar man is lange tijd ziek geweest en mevrouw heeft meneer veel verzorgd. Uiteindelijk werd de zorg te zwaar en te veel en moest meneer opgenomen worden in een verzorgingshuis. Mevrouw bezoekt hem elke dag. Voordat meneer ziek werd, gingen ze veel samen op pad. Ze hadden genoeg aan elkaar en aan hun tuintje. Ze genoten van de natuur en wandelden en fietsten veel. Ze hebben drie kinderen, maar zij wonen allemaal wat verder weg en hebben het druk. Ze komen zo vaak ze kunnen, maar dat valt niet altijd mee. Ze maken zich zorgen over hun moeder, omdat zij bijna niet meer buiten komt en maar “wat zit te zitten”.

De kinderen denken dat hun moeder weer wat geactiveerd moet worden, leuke dingen moet gaan doen, mensen ontmoeten enz. Als de ouderenadviseur mevrouw bezoekt zit zij rechtop in haar stoel en ze ziet er verzorgd uit. Zij begint meteen te vertellen over haar man en hoe de laatste jaren zijn geweest. Zij vertelt ook dat zij er maar in toegestemd heeft dat haar dochter contact met een ouderenadviseur gezocht heeft, maar dat het van haar niet zo hoeft allemaal.

Ze vraagt zich af hoe het nu verder moet, nu ze alleen is. “Waar word ik ooit nog weer blij van?”, zegt ze. De ouderenadviseur laat haar praten over haar man en de dingen waar ze samen met haar man zo van genoot, het wandelen en fietsen, het bezoeken van musea etc. Ze laat de ouderenadviseur heel veel foto’s zien. Ook vertelde ze aan de ouderenadviseur: “de kinderen willen dat ik van alles ga doen, maar ik kan het nog niet, ik ben zo moe. Dat laatste weten de kinderen niet, want dan maken ze zich nog meer zorgen en dat wil ik niet.” “Rouwen is hard werken”, zegt de ouderenadviseur en dat beaamt mevrouw.

Na een uur neemt de ouderenadviseur afscheid. “Maar,” zei mevrouw, “hoef ik dan niks?”. De ouderenadviseur antwoordt: “als u er zelf nog niet aan toe bent, hoeft u niets. Ik kom over een maand nog een keer terug”.

Mevrouw bedankt de ouderenadviseur voor het bezoek en ze nemen afscheid.

- + Wat zie je in de casus als zingeving? (thema’s, vragen)
- + Hoe herken je deze in het gesprek? (signalen, woorden)
- + In hoeverre zou op dit gesprek een vervolg kunnen of moeten komen? (ondersteunen, zingevingsbronnen)

Voorbeeldcasus

Dhr. Knipscheer is door een welzijnswerker bezocht in het kader van outreachend ouderenvoerwerk.

Dhr. Knipscheer woont aan de rand van het dorp in een prachtige villa. Hij is gehuwd en heeft 2 zonen. Het huwelijk was goed. Zijn volwassen kinderen wonen in Salland. Hij heeft een kleurrijk leven gehad, als arts en kunstenaar in de Randstad. Dhr. Knipscheer is rond zijn 50e gestopt met werken. Zijn vrouw en hij hebben hun droom waar gemaakt om in Frankrijk een oude boerderij op platteland te kopen, te renoveren en er te leven “als God in Frankrijk”. 10 jaar terug bleek dat zijn vrouw Alzheimer begon te ontwikkelen. Hierdoor was blijven wonen op het Franse platteland onmogelijk, mede omdat er geen steunend netwerk was en de afstanden tot voorzieningen te groot was. Hij besloot in overleg met zijn kinderen met zijn vrouw naar Salland te verhuizen. Zijn vrouw werd claimend, angstig, onrustig in de nieuwe omgeving. Hij werd een (overbelaste) mantelzorgver. Mevr. Knipscheer gaat nu 4 dagen per week naar een zorgboerderij.

Tijdens het huisbezoek bevroeg de welzijnswerker dhr. Knipscheer naar zijn huidige staat van welzijn. Dit gesprek deed de welzijnswerker op basis van Positieve Gezondheid – het spinnenweb (wat de welzijnswerker hem ook liet lezen). Het “model “gaf hem zelf inzichten op nagenoeg alle thema’s:

- Mentaal welbevinden: het omgaan met alle (ongewilde) veranderingen is moeilijk, ik verlies controle over mijn leven.
- Lichamelijke functies; ik kook niet/ongezond voor mij zelf op de dagen dat mijn vrouw afwezig is.
- Dagelijks functioneren; ik kom er niet toe om mijn dagen prettig/fijn in te vullen, ik had gehoopt dat de ruimte die ik nu heb mij weer tot creativiteit/in beweging zouden brengen.
- Meedoen; ik mis de culturele uitjes die de (Rand)stad boden, ik mis de (betekenisvolle en intellectuele) sociale contacten.
- Kwaliteit van leven; het grootste inzicht wat het spinnenweb mij geeft is betreft het wonen. “Ik wil hier niet zijn, ik wil hier niet wonen.” Daarom voel ik mij akelig, daarom gaat het niet goed met mij!
- Zingeving; bovenstaande staat mij in de weg om zinvol te kunnen leven, dankbaar te zijn en nog levenslust te voelen.

Dhr. Knipscheer was oprecht getroffen door zijn eigen inzichten.

Samenwerking met vrijwilligers

Tips:

1. Ontwikkel als organisatie een visie op de rol van vrijwilligers t.a.v. aandacht voor en ondersteunen bij zingeving gerelateerde vragen, en specificeer dit zo nodig/mogelijk naar verschillende 'productgroepen' (Buurtkamers/dagbestedingsactiviteiten, (preventieve) huisbezoeken, Welzijn op Recept, etc.).
2. Ontwikkel, passend bij de visie, een variatie in scholingsaanbod en informatiemateriaal:
 - + Informatie over het bestaan van geestelijke verzorging en bestaand ondersteuningsaanbod bij zingevingsvragen 'als product', zodat vrijwilligers evt. kunnen doorverwijzen (sociale kaart);
 - + Aanbieden van een vorm van training t.a.v. zingeving, waarbij vrijwilligers op vrijwillige basis kunnen aansluiten;
 - + Intervisiestructuur waarin zingeving aandacht krijgt/kan krijgen;
 - + Integratie van een training door een geestelijke verzorging in bestaande scholingsdagen.
3. Zoek samenwerking met andere partijen met ervaring:
 - + KBO-PCOB
 - + Centra voor Levensvragen;

Zij bieden workshops en hebben mogelijk een getrainde 'vrijwilligerspool'. Ze leiden bijvoorbeeld Gesprekspartners Levensvragen op.

Modellen en werkwijzen voor interdisciplinaire samenwerking

ABC-model

		Arts en verpleegkundige	Medisch maatschappelijk werker, psycholoog	Geestelijk verzorger	
	<i>Primaire focus, ingang en referentiekader</i>	Somatisch	Psychisch	Spiritueel	
A	Aandacht (altijd)	Luisteren, ondersteunen, onderkennen, verkennen*	Luisteren, ondersteunen, onderkennen, verkennen*	Luisteren, ondersteunen, onderkennen, verkennen*, duiden	(representeren) en verbinden
B	Begeleiding (met instemming van patiënt)	Zoektocht volgen, doorverwijzen, in kaart brengen*	Zoektocht volgen, doorverwijzen →, in kaart brengen*	Zoektocht volgen ← doorverwijzen, interpreteren en wegen*	
C	Crisisinterventie (indien aangewezen)	Signaleren, doorverwijzen	Onderkennen, begeleiden, behandelen, doorverwijzen →	Onderkennen, begeleiden, soms: behandelen, ← doorverwijzen, interpreteren en wegen*	

Bron: Landelijke Richtlijn Zingeving en spiritualiteit in de palliatieve fase, integraal kankercentrum Nederland.

Wie doet wat?

Er bestaan beslisbomen en infographics die inzicht geven in mogelijkheden en afbakeningen in samenwerking. Gebruik en update deze voor je eigen samenwerkingsverbanden t.b.v. grenzen verkennen en afstemming zoeken.

Beslisboom voor professionals en vrijwilligers in de zorg thuis

Wanneer schakel ik aanvullende psychosociale en/of spirituele ondersteuning in?

Wat zie of merk ik aan de patiënt/cliënt en/of naasten?

Afhankelijk	Bezorgd	Passief	Teruggetrokken
Agressief	Boos	Somber	Verdrietig
Angstig	Eenzaam	Stil	Verward
Apathisch	Onzeker	Teleurgesteld	Wanhopig

Besprek wat je ziet bij de patiënt/cliënt en/of naasten
Vraag door om erachter te komen wat er aan de hand is

Tips

- 1) Benoem wat je ziet (met zo min mogelijk interpretatie) en check of dat klopt.
Bijvoorbeeld: Ik heb de indruk dat u aan het piekeren bent, klopt dat?
- 2) Vraag naar emoties: Bent u bang/boos/blij/bedroefd/beschaamd?
- 3) Bied de patiënt de ruimte er iets over te vertellen.
Bijvoorbeeld: Wat houdt u bezig? Waar maakt u zich (vooral) zorgen om?
- 4) Check wat de patiënt nodig heeft en ga na of je dit zelf kunt bieden.
Bijvoorbeeld: Wat zou u nu kunnen helpen?
- 5) Zie of hoor je emoties of gedrag waarvoor aanvullende ondersteuning nodig is?
Stel voor: Zou u een gesprek willen met iemand die de tijd heeft om naar u te luisteren en daarin gespecialiseerd is?
- 6) Heeft de patiënt eerdere ervaring met aanvullende ondersteuning? Is er vertrouwen of teleurstelling? Welke onderliggende behoefte uit de patiënt ten aanzien van een eerdere ervaring?
- 7) Bekijk met de patiënt en/of naasten welke ondersteuning aansluit bij de behoefte.

Praktische informatie

Praktijkondersteuner GGZ via eigen huisarts(enpraktijk).
Vergoeding via huisarts uit basispakket.
Maatschappelijk of sociaal werker via sociaal wijkteam of lokale organisatie. Vergoeding afhankelijk van problematiek.

Zonder verwijzing via een Centrum voor Levensvragen (kijk op www.geestelijkverzorging.nl/thuis)
Vergoeding afhankelijk van doelgroep.
Of neem contact op met een lokale geestelijk verzorger-praktijk (op eigen kosten).

Via verwijzing van (huis)arts.
Vergoeding via eigen zorgverzekering (gecontracteerd).
Of neem contact op met een lokale psychologen-praktijk (op eigen kosten).

Werkwijze

Verkent hulpvraag, biedt begeleiding en kortdurende behandeling.
Helpt bij het herpakken van sociale rollen en het leiden van een waardevoel bestaan.
Bemiddelt bij spanningen en conflicten.

Biedt ruimte en aandacht voor levensverhaal en levensvragen.
Helpt bij het zoeken naar verbanden met zichzelf, anderen, het leven en/of een groter geheel.
Biedt naar behoefte rituelen, gebed, meditatie en inspiratie.

Gaat na of er sprake is van psychische en/of psychiatrische problematiek.
Doet voorstel voor behandeling of ondersteuning.
Psychiater schrijft medicatie voor.

Wie

PRAKTIJKONDERSTEUNER GGZ
MAATSCHAPPELIJK OF SOCIAAL WERKER

GEESTELIJK VERZORGER

PSYCHOLOOG OF PSYCHIATER

Wat

OMGAAN MET EN OPLOSSEN VAN PROBLEEM IN HET (SOCIALE) LEVEN
1. Ondersteuning bij behoud, versterking en herstel van psychosociale gezondheid en/of maatschappelijk functioneren.
2. Zorgen om familie/naasten bij (vermoeden) van huiselijk geweld.
3. Moetzame communicatie tussen patiënt en (zorg)professional.
4. Hulp bij praktische problemen.

PRATEN OVER EN OMGAAN MET (LEVENSVRAGEN EN BETEKENIS IN) HET LEVEN
1. Omgaan met ingrijpende levensgebeurtenissen of levensvragen in relatie tot het eigen leven/levensverhaal.
2. Praten over het leven, de dood, waarde, zin en betekenis.
3. Levensvragen & waarom-vragen.
4. Morele keuzes & dilemma's.
5. Ondersteuning bij rituelen, geloof en levensbeschouwing.

OMGAAN MET DIEPER GEWORTELDE (PSYCHISCHE) PROBLEEM OF BIJ ZICHT VAN DE PSYCHE (Vermoeden van) depressie.
1. Vermoeden van suicidaliteit of poging tot suicide.
2. Angststoornissen.
3. Verwardheid of delier bij patiënt onder de 65 jaar.
4. Eerder al bekend met psychiatrie in afgelopen jaar en bij behoefte van patiënt.

Collegiale consultatie

Geestelijk verzorgers staan open voor het bieden van ondersteuning. Voor de samenwerking tussen Sociaal Werker en Coördinator Centrum Ontmoeting in Levensvragen c.q. Geestelijk Verzorger is in Nijmegen een formulier ontworpen dat kan dienen als leidraad bij een collegiaal gesprek, waarbij de sociaal werker ondersteuning zoekt in het omgaan met zingevingsvragen. Het formulier ziet er als volgt uit:

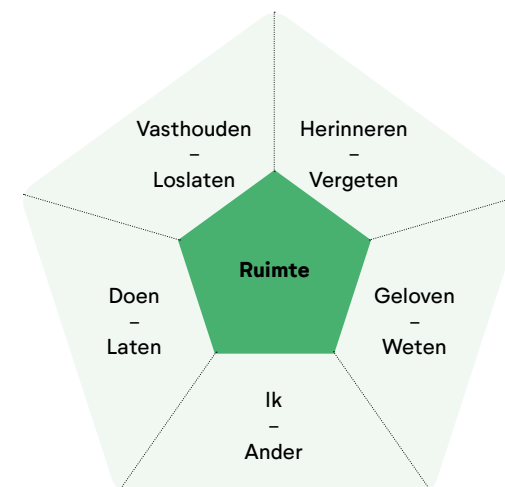
Datum:	
Initialen en functie van consultvrager:	
Initialen en functie van consultgever:	
Aanleiding voor de consultatie:	
Situatie/vraag die centraal staat in de consultatie:	
Inhoud van het gesprek: Waar wordt gesproken over: <ul style="list-style-type: none"> + hoogte- en dieptepunten in het (levens)verhaal + pijn en verlies + angsten en verlangens + krachtbronnen + waarden van het leven + betekenisvolle relaties + energie en motivatie + kijk op verleden – heden – toekomst + ethische vragen, zoals hoe doe ik het goede + ... Zie ook Bijlage 1. 	
Reflectie achteraf:	
Registratieformulier ingevuld door:	
n.b.	

Bijlage 1. Bij registratieformulier Collegiale Consultatie

Achtergrondinformatie bij het herkennen van zingevingsvragen

1. De 4 Z-ten en de 4 P's van filosoof en Denker des Vaderlands René Gude, opgetekend door Peter Henk Steenhuis website www.zinverzetten.nl.
2. **Brochure** 'Werken aan mentaal welbevinden', Wout Huizing en Thijs Tromp, en Gerdienke Ubels, ActiZ, 2010
3. Het diamantmodel in het boek Zingeving in Zorg en Welzijn (2021), René van Leeuwen, Carlo Leget en Marjoleine Vosselman, Amsterdam: Boom Uitgevers. Zie ook Youtube voor [een informatiefilmje over het diamantmodel](#) (Ars Moriendi model).
4. Zingevende gespreksvoering (2013), Marjoleine Vosselman en Kick van Hout, Amsterdam: Boom Uitgevers
5. Kracht van betekenis van Estafani (E.E.) Smith, [TEDX Talk](#)
6. **Beroepsstandaard** geestelijk verzorger van VGVZ, 2015

Diamantmodel

Bron: Carlo Leget, *Ruimte om te sterven*. Tielt: Lannoo 20212.

Zingeingsvragen, bij wie kun je terecht?

Je raakt ergens door van slag of wordt overweldigd, bijvoorbeeld doordat je ernstig ziek blijkt te zijn. Je wereld staat op zijn kop, alledaagse dingen als samen eten, hobby's en werk, komen in een ander daglicht te staan. Eigenlijk zou je er wel eens over willen praten, maar met wie?

Bron: Agora | agora.nl/kennisbank/zingeingsvragen-bij-wie-kun-je-terecht

Sociale kaart t.a.v. zingeving

Breng de regio in kaart. Kijk waar behoefte aan is, en wat het ondersteuningsaanbod is. Denk daarbij aan:

1. Welke groepen burgers kun je onderscheiden die extra/specifieke aandacht nodig hebben?
2. Welke type ondersteuningsaanbod is te onderscheiden?

Zie het onderzoek [Linking-Zin](#) van Hogeschool Rotterdam voor inspiratie. Kijk voor meer informatie en downloads op hr.nl/linking-zin.

Start bij Centrum voor levensvragen

Behoeften groepen burgers

Burgers met zingeingsvragen

Oudere en jongere ouderen

Mensen ...

- Van verschillende culturele en levensbeschouwelijke achtergrond
- Met hoge en lage opleiding, analfabete mensen
- Met langdurig, verergerende ziekte
- Aan het einde van hun leven
- Die zich zorgen maken over een naaste, mantelzorgers
- Op zoek naar inspiratie of verstilling
- Met breuk/ verlieservaring
- Zonder zinvolle dagbesteding
- Die worstelen met hun identiteit
- Met psychiatrische achtergrond
- Die eenzaam of geïsoleerd zijn

Aanbod ondersteuningsaanbod

Lotgenoten en ervaringsdeskundigen, vrijwilligers, maatjes, buddy's

Individueel of in groep

- Gericht op luisteren, steun
- Gericht op activiteit (fietsen, wandelen, klusjes)
- Specifiek gericht op zingeving

Geestelijk verzorgers

Individuele of groeps gesprekken

- Coördinatie van vrijwilligersproject
- Vrijgevestigd (ZZPers)
- Bij zorg- of welzijnsorganisatie, hospice
- Met specifieke doelgroep (bijv. HIV)
- Vanuit levensbeschouwelijke organisatie

Andere professionals

- In leefomgeving van burgers: caissière, huishoudelijke hulp, kapper
- Zorgprofessionals: thuiszorg, ambulante begeleiders, casemanagers, transfer verpleegkundigen, huisartsen, POHers
- Welzijnsmedewerkers: ouderen/mantelzorgadviseurs, activiteitenbegeleiders, social workers
- Medewerkers gemeente (WMO)
- Levensbeschouwelijke professionals: imam, dominee, pastoraal werker
- Yoga-, meditatie- lifestyleprofessionals
- Rouwcoach, ritueel begeleider, begrafenisondernemer

Start bij netwerk betrokkenen en deskresearch

Beroepscompetentieprofiel sociaal werker

In het **beroepscompetentieprofiel** (2018) van de sociaal werker staan generieke competenties beschreven die alle sociaal werkers nodig hebben, en specifieke competenties, onderscheiden naar de leefgebieden waarbinnen sociaal werkers in welzijn en maatschappelijke dienstverlening werkzaam zijn. Eén van die specifieke leefgebieden is zingeving. **Bespreek** eens in je team wat dit betekent voor jullie werk; waar sta je zelf, je team en de organisatie, wat vinden jullie daarvan en waar willen jullie eventueel naartoe? Waar is aandacht voor zingeving onderdeel van je werk, en waar vraagt het specifiek extra en expliciete aandacht?

Leefgebied Zingeving

Betreft:

- + Motivatie en drijfveren
- + Betekenisgeving
- + Dromen en verlangens
- + Cultuur en waarden
- + Spiritualiteit

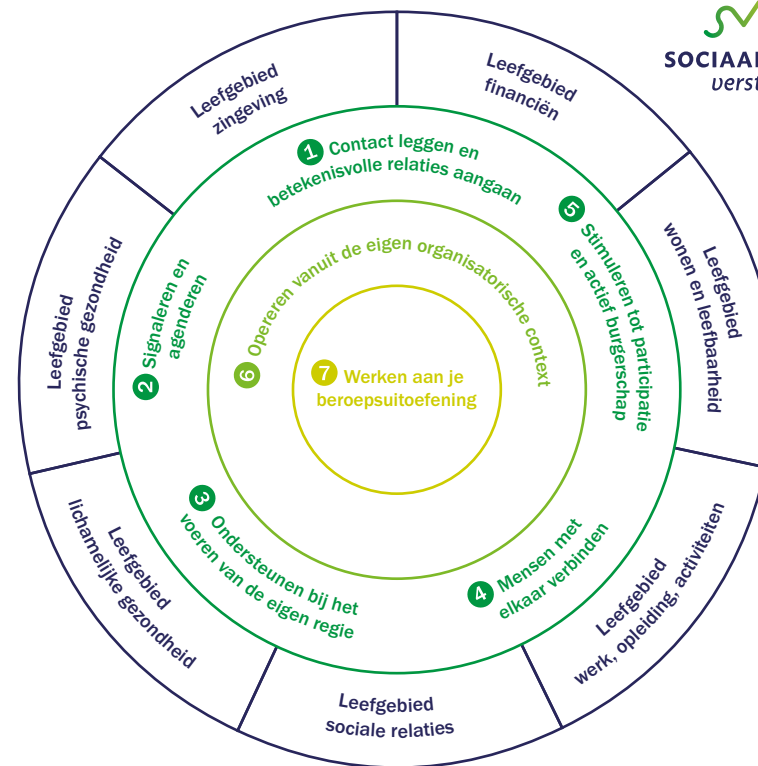
- S7a.** Begeleidt mensen bij betekenisgeving
- S7b.** Ondersteunt mensen bij het omgaan met ingrijpende levensgebeurtenissen
- S7c.** Zet aan tot verantwoordelijk gedrag

Toelichting

In sommige situaties, zoals door ouderdom, beperkingen, bij uithuisplaatsingen van kinderen, maar ook bij aangedaan onrecht et cetera, is het voor mensen moeilijk om een nieuw evenwicht te vinden. Ze kunnen moeite hebben om de zin van het leven te zien en daar betekenis aan te geven voor zichzelf en voor anderen. De sociaal werker is dan vooral bezig met het herontdekken van drijfveren, verlangens en het terugvinden van mogelijkheden en krachten van mensen en gezinnen. Hij motiveert hen bij het zoeken ernaar en durft hierin out-of-the-box te denken. Hij ondersteunt hen bij het leggen van verbindingen met mensen die zich in eenzelfde situatie bevinden, zowel fysiek als online. En hij legt verbindingen met organisaties die een rol kunnen spelen bij zingeving, bijvoorbeeld op het gebied van vrijwilligerswerk, politiek, sport, geloof en cultuur. Hij zet mensen aan om situaties op te pakken en verantwoordelijkheid te nemen. Hij rust hen toe zodat zij over de mogelijkheden beschikken om naar vermogen zelf stappen te zetten en er daadwerkelijk wat mee te gaan doen.

Beoogd effect

Volwassenen en kinderen zijn in staat op hun eigen manier, en passend bij hun leeftijd, betekenis te geven aan hun leven, veranderingen te realiseren of om te gaan met beperkingen. Ze accepteren zichzelf en bouwen zelfvertrouwen op waardoor zij in staat zijn een leven te leiden zoals zij dat wensen. Daarnaast nemen mensen de verantwoordelijkheid om knelpunten aan te pakken.

Specifieke Competenties
 ■ Leefgebiedgerelateerd

Generieke Competenties
 ■ Burger/cliëntgerelateerd
 ■ Organisatiegerelateerd
 ■ Professioneelgerelateerd

Bron: Beroepscompetentieprofiel sociaal werker | sociaalwerk-werkt.nl/werkgevers/beroepscompetentieprofiel-sociaal-werker

Zingeving gegevens

Waarschuwen in geval van nood:

Centra voor Levensvragen

Wie: landelijk contactpersoon

Telefoon: 085-0043063

Website: www.geestelijkeverzorging.nl

Bij jou in de buurt? Kijk op: www.geestelijkeverzorging.nl/plattegrond

Web-adressen

- + Kenniswerkplaats zingeving
www.kenniswerkplaatszingeving.nl
- + Geestelijke verzorging
www.geestelijkeverzorging.nl
- + Agora
www.agora.nl/pratenoverlevensvragen
www.agora.nl/project-geestelijke-verzorging-thuis
- + Palliaweb
www.palliaweb.nl/zorgpraktijk/geestelijke-verzorging
- + BeterOud
www.beteroud.nl/zingeving
- + Zorg voor beter
www.zorgvoorbeter.nl/levensvragen-ouderen
- + Movisie
www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2018-06/zingeving_2017.pdf
- + KBO-PCOB
www.kbo-pcob.nl/speerpunten/zingeving

Relevante scholingen

- + Methodiek en werkboek Betekenisvol leven in de buurt; aandacht voor zingeving en levensvragen van cliënten, Hogeschool Rotterdam.
- + Toolbox voor signaleren en bespreken van zingevingvragen, Universiteit van Amsterdam.
- + E-learning zingeving in de palliatieve zorg, Hogeschool Viaa
- + www.beteroud.nl/zingeving/tools
- + Zingeving in de thuissituatie (PLOEG-project) (palliaweb.nl)
- + ...

Belangrijke boeken/artikelen/rapporten

- + Zingeving in Zorg en Welzijn (2021)
René van Leeuwen, Carlo Leget en Marjoleine Vosselman
Amsterdam: Boom Uitgevers
- + Zingevende gespreksvoering (2013)
Marjoleine Vosselman en Kick van Hout
Amsterdam: Boom Uitgevers
- + Bakker, FC (2021) Sensitief voor zingeving in de dagelijkse praktijk van het sociaal werk.
SoZio, June;39-42.
- + Hupkens, S, Littel-Baetens, L, Hobbelen, M, Van der Linden, K, Goumans, M. (2021) Echt luisteren leidt tot maatwerk; behoeften van thuiswonende ouderen aan ondersteuning bij zingeving. Geron, 4.
- + Jacobs, G (2020) Zin in geestelijke verzorging [oratie]. Utrecht: Universiteit voor Humanistiek. ISBN: 9789082535891 www.uvh.nl

Hoe krijg en hou jij zingeving op de agenda?

